



ÖĞRETMEN ADAYLARININ SİBER ZORBA DAVRANIŞLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

Pre-Service Teachers' Views About Cyberbullying

Gökçe Becit İŞÇİTÜRK*, Emine Zehra TURAN**

*Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, gökcebi@nevsehir.edu.tr

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ezehraturan@hotmail.com

ÖZET

Günümüzde bilgi iletişim teknolojilerinin giderek daha yoğun olarak kullanılması, insan yaşamını kolaylaştırmasının yanı sıra yeni problemleri de beraberinde getirmektedir. Sanal ortamlarda küçük düşürücü saldırı olarak tanımlanabilen siberzorbalık kavramı kötü amaçlı bilgi iletişim teknolojileri kullanımının ortaya çıkardığı başlıca sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının siber zorba davranışlara ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim ve öğretim yılının birinci yarıyılında, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan (6 kız, 6 erkek) 12 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Nitel araştırma süreçlerine uygun olarak desenlenen araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış ve veriler tümevarım analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda araştırmaların bulguları, i) öğretmen adaylarının siberzorbalığa maruz kalma durumları ii) öğretmen adaylarının siberzorbalık uygulama durumu iii) öğretmen adaylarının siberzorbalığa uğrama durumunda hissettikleri iv) öğretmen adaylarının siberzorbalığın azaltılması ya da önlenmesine ilişkin görüş ve önerileri olmak üzere dört ana temada toplanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayı, bilgi iletişim teknolojileri, siberzorbalık

ABSTRACT

Nowadays, the intensive use of knowledge communication technology is not only making human life easier, but also brings about new problems. The concept of cyberbullying, which has been known as humiliating attack in cyber areas reveals in the misuse of knowledge communication technology and encounters us as the main issues. The aim of this study is the analysis of the opinions of teacher trainees towards cyberbullying behaviours. The study group comprises 12 teacher trainees (6 female, 6 males) receiving education from Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, during the first semester of the academic year 2013-2014. Through this study, the semi structured interview was applied relevant to the figured qualitative research processes and datas were analysed by using the inductive method. The result of the finding from the analysis of obtained datas was collected into four main themes, following as i) the situations of teacher trainees exposed to cyberbullying ii) the practice context of teacher trainees to cyberbullying iii) the feeling of teacher trainees faced to cyberbullying iv) the opinions and suggestions of teacher trainees towards to the decrease or precaution of cyberbullying.

Key Words: teacher trainee, knowledge communication technology, cyberbullying.

¹ Bu makale 22-24 Kasım 2013'te Konya'da düzenlenen "International Symposium On Changes and New Trends In Education" da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan baş döndürücü gelişmeler hayatımızın her alanında birçok değişime neden olmuştur. Çevrimiçi platformlara taşınan sosyal hayatla birlikte, siberzorbalık kavramı da gündelik yaşamımızda yer bulmaya başlamıştır. Farklı tanımları yapılan bir kavram olan siberzorbalık Willard (2006)'a göre, dijital teknolojinin diğer bireylere rahatsız edici mesajlar göndermek veya sosyal saldırganlık yapmak amacıyla kullanılmasıdır. En yaygın olan tanımlardan birisi ise, bir kişi ya da grup tarafından elektronik-temelli iletişim araçlarının kendini savunamayan bir kurbanı karşı saldırgan, kasıtlı ve tekrarlı bir biçimde kullanılmasıdır. Shariff (2008) ise siber zorbalığı, web siteleri, anlık mesajlaşma, bloglar, sohbet odaları, cep telefonları, elektronik posta ve kişisel çevrimiçi profiller aracılığıyla diğer bireylerin tehdit edilmesi, aşağılanması veya onlara cinsel içerikli resimler ve mesajlar gönderilmesi olarak tanımlamaktadır.

Siberzorba davranışlar, elektronik posta ya da cep telefonu mesajı ile aşağılayıcı, alay edici, tehditkar, cinsel taciz veya şiddet içeren mesajlar göndermek, kurbanın web sayfasına ya da bloglarına incitici, küçük düşürücü, tehdit edici mesajlar ya da resimler eklemek, siber ortamda kurbanı ilişkin dedikodular yaymak, birini kötüleyen ya da utandıran web sayfaları hazırlamak, kameralı cep telefonları aracılığı ile kurbanların uygunsuz görüntülerini anında internete yönlendirmek (örneğin soyunma odaları ya da tuvaletlere yerleştirilen kameralar aracılığı ile kurbanın görüntülerini çekmek), bir kişinin cep telefonu ile gizlice utanç verici fotoğraflarını çekmek, kurbanı ilişkin küçültücü web sayfaları hazırlamak olarak örneklendirilebilir.

Siber zorbalık kavramının ortaya çıkışıyla birlikte bu konuda dünyada ve ülkemizde çok farklı çalışmalar yapılmıştır. Sharriff (2005), Kanada'da 177 ortaokul öğrencisinin siber zorba davranışlara maruz kaldığı, bunlardan %23'ünün e-posta yoluyla, %41'i cep telefonu mesajlarıyla, %35'i Chat odalarında, %32'si tanıdığı okul arkadaşlarından, %11'i okulundan tanımadığı kişilerce, %16'sı da hem tanıdığı hem tanımadığı okul arkadaşlarınca zorba davranışlara maruz kaldıklarını ifade edilmiştir.

Siber zorbalık konusu ülkemizde ilk kez Milli Eğitim Bakanlığı'nca 2006 yılında düzenlenen *Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler* başlıklı *Sempozyumda* Erdur-Baker, Yerin-Güneri ve Akbaba-Altun tarafından sunulan bir bildiriye dile getirilmiştir.

Özellikle çocukların siber zorbalığa mağdur olma durumları ile ilgili yapılan son araştırmalarda, çok çarpıcı rakamlara ve sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan en son araştırmalardan birisi, *Avrupa Çevirim İçi Çocuklar Projesi* (ACİCP) ile ve *Türkiye İstatistik Kurumu* (TUİK) tarafından yapılmış olan araştırmadır. 2013 yılının Nisan ayında yayınlanan bu raporda, ACİCP 9-16 yaş arası çocuklar ve gençlerin bilgi iletişim teknolojileri kullanımlarını dikkate alırken, TUİK'in katılımcılarını ise 6-15 yaş grubu çocuklar ve gençlerden oluşturmaktadır. TUİK'e göre çocukların ve gençlerin bilgisayar kullanmaya başlama yaşı ortalama sekizdir (Yavuzer ve Şirin, 2013). Çocuklar ve gençler arasında sosyal paylaşım sitelerini kullanmanın oldukça yaygın olduğu raporlanmıştır (%49, ACİCP). Aynı raporda, üyelik yaş sınırı 13 olmasına rağmen sosyal paylaşım sitelerinde hesabı olan çocukların, üçte birinin 13 yaşın altında olduğu tespit edilmiştir. TUİK'e göre çocuklar ve gençler cep telefonu kullanmaya ortalama 10 yaşında başlamaktadırlar. Çocuklar ve gençler, cep telefonunu konuşmak (%98), oyun oynamak (%66.8), mesajlaşmak (%65.4) ve internete girmek (%30.7) için kullanılmaktadırlar.

Arıca vd. (2008) tarafından, 269 ortaokul öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, bu öğrencilerden % 35,7'sinin zorba davranışlar gösterdikleri, %23,8'inin hem zorba davranışlar gösterdikleri hem de kurban olarak seçildikleri yalnızca %5,9'unun sadece zorba davranışlara

maruz kaldığı; bunların %25'inin aile ya da arkadaşlarına siber zorba davranışlarla karşılaştıklarını anlattıkları, %30,6'sının bu duruma engelleme ya da karşı tepkide bulunma gibi davranışlar gösterdikleri ifade edilmiştir.

Arcak (2008) tarafından, 695 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, katılımcıların neredeyse yarısından fazlası yazılı mesaj yoluyla siber zorbalığa maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Topçu (2008) yaşları 14 ila 15 arasında değişen 183 öğrenci üzerinde yaptığı bir çalışmada, siber zorbalıkla karşılaşan ilkökul öğrencilerinin bunun bir şaka olduğunu düşündükleri için önemsemedikleri, ortaokul öğrencilerinin ise bu davranış karşısında öfke duygusu hissettikleri, her iki grubunda bu davranış karşısında ilk seçiminin yardım istemek olduğunu belirlenmiştir.

Şahin vd. (2010) yaptıkları araştırmalarında, lise öğrencilerinin farklı açılardan siber zorba davranışlara maruz kaldıkları ve zaman zaman kendilerinin de siber zorba davranışlarda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bayram ve Saylı (2011)'de 612 üniversite öğrencisi üzerinde yapmış oldukları araştırmaya göre, öğrencilerin %30,6'sı en az bir kez tehdit veya küçük düşürülmek amacıyla siber zorbalığa maruz kalmışlardır. En fazla uygulanan siber zorbalığa e-posta olduğu, bunu sohbet odaları/mesaj panoları, yorumlar/sosyal paylaşım sitelerindeki faaliyetler olduğunu ifade etmişlerdir.

Erdur-Baker ve Tanrıkulu (2010) tarafından 10-14 yaş aralığında 94 kız 71 erkek öğrenci ile yapılan çalışmada, siber zorbalık mağduru çocukların öfke ve depresyon düzeyinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Topçu, Yıldırım ve Erdur & Baker (2010) tarafından 15 yaşında 7 öğrencinin katılımıyla yapılan nitel çalışmada, katılımcılar, şaka yapmak, kasıtlı olarak zarar vermek, intikam almak gibi nedenlerle siber zorba davranışlarda bulunulduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada siber zorbalığın önlenmesi için cezalandırma, deşifre etme, temel güvenlik uygulamalarının artırılması önerilmiştir.

Türkiye'de siber zorbalığın akademik düzeyde üniversite öğrencileri üzerinde incelendiği bir araştırmada erkeklerin kızlara göre anlamlı düzeyde daha fazla siber zorba davranışlar gösterdikleri belirlenmiştir (Eroğlu, 2011).

Eroğlu ve Peker (2011)'in araştırmalarına göre, aileden algılanan sosyal desteğin siber mağduriyeti ve siber mağduriyetin arkadaştan algılanan sosyal desteği olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, bireylerin aileden algıladıkları sosyal desteğin artırılmasının siber zorbalığa maruz kalma olasılığını azaltacağı, bunun da arkadaşlardan algılanan sosyal desteği arttıracığı söylenebilir.

Horzum ve Ayas (2011), öğretmenlerin cinsiyet, sınıf, yaş, branşa göre siber zorbalık algılarının ne olduğunu ve siber zorbalık amacı ile kullanılan araçlara yönelik becerilerini ortaya çıkarmak amacıyla Sakarya ilinde öğrenim görmekte olan 334 öğretmen adayıyla bir çalışma desenlemişlerdir. Araştırmanın sonuçları sanal zorbalık olaylarında farklı cinsiyetlerin bir arada öğrenim gördüğü okullarda daha fazla olduğunu ortaya koyacak niteliktedir.

Akranlarının siber zorbaları dışlanmış, sevilmeyen, kaba ve düşüncesiz, kendini beğenmiş ve empati kurma becerisine sahip olmayan kişiler olarak tanımladığı görülmektedir (Topçu, Yıldırım ve Erdur-Baker, 2012). Bu çalışmanın sonuçlarına göre siber zorbalık mağduru olan öğrenciler ise etraflarındaki kişilerce ya fazla içedönük ya da dışa dönük ve dikkat çekici olarak tanımlanmıştır.

Alanyazın incelendiğinde farklı yaş gruplarından gençler arasında siber zorbalık davranışlarının gözlendiği görülmektedir. Gençleri yetiştirecek olan öğretmen adaylarının

siberzorbalığa bakış açılarının belirlenmesi ve öğretmen adaylarında siberzorbalığa ilişkin farkındalık yaratılması önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı öğretmen adaylarının siber zorba davranışlarda bulunma ve maruz kalma durumlarına ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

Öğretmen adaylarının;

- Siberzorbalığa maruz kalma durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
- Siberzorbalık uygulama durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Siberzorbalığa uğrama durumunda hissettiklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Siberzorbalığın azaltılması ya da önlenmesine ilişkin görüş ve önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Model

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme tekniğinin türlerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacıya esneklik sağlaması, yanıt oranının yüksek olması, katılımcıların sözel olmayan davranışlarının da gözlemesi, araştırmacının ortam üzerinde kontrol sahibi olması, derinlemesine bilgi edinmeyi sağlaması gibi yararlıdır (Neuman, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde eğitim görmekte olan 12 öğretmen adaydır. Fen Bilgisi, Sınıf ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği alanlarında eğitim görmekte olan 12 öğretmen adayının gönüllü katılımıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gizlilik esasına dayanarak araştırmaya katılan öğretmen adaylarının gerçek isimleri kullanılmamış, bunun yerine katılımcılara kod isimler verilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın amacına yönelik olarak, araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, hazırlanan formun geçerliliği için üç alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda, görüşme formuna son hali verilmiştir. Araştırmaya katılan her bir öğrencinin kendi belirlediği tarih ve saatte görüşme için bir araya gelmiş ve görüşmeler her bir öğrencinin uygun gördüğü yerde gerçekleştirilmiştir. Görüşme başlangıcında öğrencilere görüşme ile ilgili genel bilgiler hatırlatılmış ve daha önce yazılı olarak alınan görüşme izninin bir kez de sözel olarak alınması ile görüşmeye başlanmıştır. Görüşmeler her bir öğrenciye görüşme formunda yer alan soruların sorulması ve alınan cevapların ses kayıt cihazı ile kaydedilmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşmeler tamamlandıktan sonra elde edilen ses kayıtlarının bilgisayar dökümü yapılmıştır. Nitel araştırmalarda, görüşme yöntemi kullanılarak elde edilen verilerin

güvenirliğini sağlamak için alandan iki kişinin birbirinden bağımsız olarak, veri dökümlerini dinlemeleri ve bu verileri okumaları önemlidir (Kvale, 1996). Bu amaçla, diğer araştırmacılar tarafından ses kayıtlarından üçü rastgele seçilerek, dinlenmiş ve dökümleri okunmuştur.

Dökümlerin yapılmasından sonra her bir soru için alınan cevaplar ilgili indekslere işlenmiş ve soru bazında bir sınıflama yapılarak toplanan veriler tümevarım analizi için hazır hale getirilmiştir. Tümevarım analizinde veriler kodlanır, temalar bulunur, veriler kodlara ve temalara göre düzenlenir ve tanımlanır, son aşamada elde edilen bulgular yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Tümevarım analizi için araştırmacılar tarafından veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kodlanmıştır. Kodlanan veriler bir araya getirilerek kategorize edilmiş, temalar saptanmış ve temalar Görüşme Kodlama Anahtarına dönüştürülmüştür. Elde edilen verilerin güvenilirliği için alan ve nitel araştırma bilgisine sahip üç uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacıların ve uzmanların işaretlemeleri karşılaştırılmış, Görüş Birliği / (Görüş Ayrılığı+Görüş Birliği)*100 (Miles ve Huberman, 1994) formülü aracılığıyla araştırmanın güvenilirliği %92 olarak hesaplanmıştır. Daha sonra veriler kodlara ve temalara göre düzenlenmiş, son olarak tanımlanan bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde görüşme yapılan öğrencilerin verdikleri bilgilerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Çalışmada bulgular aktarılırken yaygın görüşü belirtmek amacıyla, frekansı en yüksek olan temalara ve alt temalara ilişkin örnekler verilmiştir. Araştırmanın bulguları:

- Siberzorbalığa maruz kalma durumuna ilişkin görüşler
- Siberzorbalık uygulama durumlarına ilişkin görüşler
- Siberzorbalığa uğrama durumunda hissettiklerine ilişkin görüşler
- Siberzorbalığın azaltılması ya da önlenmesine ilişkin görüş ve öneriler

olmak üzere dört tema altında toplanmıştır.

Siberzorbalığa Maruz Kalma Durumuna İlişkin Görüşler

Öğretmen adaylarının tamamı farklı platformlarda birden fazla kez siberzorbalığa maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 1: Öğretmen adaylarının siberzorbalığa maruz kalma durumlarına ilişkin veriler

Platform	f	%
Sosyal Ağlar	11	29
Çevrimiçi Oyunlar	4	10,5
E-posta	6	16
Sohbet	3	8
Cep Telefonu Mesajı	12	31,5
Arama	2	5
Toplam	38	100

Tablo 1’de belirtildiği gibi, öğretmen adayları en çok sosyal ağlar (%29) ve cep telefonu mesajlarıyla (%31,5) siberzorbalığa maruz kalmaktadır.

Öğretmen adaylarının siberzorbalığa maruz kalma durumlarını ilişkin örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir;

- “... E-Posta şifrem çalındı. Benim adıma uygunsuz mailler atıldı ve benim şifrem çalındığından arkadaşlarımdan sayesinde haberim oldu. Sonra cebime gelen şifreyle yeniden aldım şifremi. Bu süreç beni çok yordu.”
- “...Facebook hesabımı çaldılar. Benden arkadaşlarıma kötü cinsel içerikli mesajlar göndermişler. Beni tanıyanlarda sorun olmadı, anladılar. Ay boyunca şifremi geri alamadım.”
- “... Uzun süre telefonla rahatsız edildim, arayan kişi beni, evimi bildiğini söyleyip taciz etti, gizli numara olduğu için şikayet de edemedim.”

Siberzorbalık Uygulama Durumuna İlişkin Görüşler

Öğretmen adayları genel olarak siberzorbalık uygulamadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmen adaylarından ikisi, bu davranışın zorbalık olduğunu bilmeden yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının siberzorbalık uygulama durumlarına ve siberzorbalık uygulanan platforma ilişkin yanıtları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Öğretmen adaylarının siberzorbalık uygulama durumlarına ilişkin veriler

Platformlar	f	%
Sosyal Ağlar	2	33,3
Çevrimiçi Oyunlar	2	33,3
Cep Telefonu Araması	2	33,3
Toplam	6	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmen adayları sosyal ağlar, cep telefonu aramaları ve çevrimiçi oyunlarda siberzorbalık uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının siberzorbalık uygulama durumlarını ilişkin örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir;

- “...Küçükken, numaramı gizleyip bi arkadaşşıma şaka yapardım, onu uğraştırmak hoşuma giderdi, ama bir gün ağladı ve bi daha yapmadım.”
- “..Oyunlarda biraz da hırs yapıyor galiba insan, ama bunun zorbalık olduğunu düşünmemiştim, çokça uğraştığım insanlar oldu strateji oyununda.”

Siberzorbalığa Uğrama Durumunda Hissettiklerine İlişkin Görüşler

Öğretmen adaylarına siberzorbalığa uğradıklarında hissettikleri sorulmuştur. Bu konuda öğretmen adaylarının verdikleri yanıtlar Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının siberzorbalığa uğrama durumunda hissettiklerine ilişkin veriler

Platformlar	f	%
Öfke	8	66,7
Korku	4	33,3
Toplam	12	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi, öğretmen adayları siberzorbalığa uğrama durumunda öfke (%66,7) ve korku (%33,3) hissetmektedirler. Öğretmen adaylarının siberzorbalığa uğrama durumunda hissettiklerine ilişkin örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir;

- “...Çok kötü hissettim kendimi, insanlar yanlış anlarlar beni, yanlış tanırlar diye korktum. Toplum çalındığını bilmez benim olduğumu düşünür”

- “...İnsanın özel hayatına tecavüz gibi bir şey bu çok kötü bir durum. Duygusal olarak çok etkilendim”
- “...Hiç hoşuma gitmedi tabi, bi de tekrarlandıkça öfkelenim iyice”

Siberzorbalığın Azaltılması Ya Da Önlenmesine İlişkin Görüş ve Öneriler

Tablo 4: Öğretmen adaylarının

Platformlar	f	%
Yaptırım Uygulanması	8	40
Güvenli İnternet Paketleri	6	30
Eğitim Verilmesi	5	25
Telefon operatörleri ile işbirliği	1	5
Toplam	20	100

Tablo 4’te görüldüğü gibi, siberzorbalığın azaltılması ya da önlenmesi için öğretmen adaylarının öncelikli önerisi yaptırım uygulanmasıdır (%40). Bununla birlikte öğretmen adayları, bu konuda eğitimler verilmesini (%20) de önleyici bir tedbir olarak ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının siberzorbalığın azaltılması ya da önlenmesine ilişkin görüş ve önerileri örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir;

- “...Güvenli internet ya da aile paketi gibi şeyler kullanılabilir. Çocuk kilidi gibi bir şey yapılabilir.
- “...Telefonda mesela başka birinin adına hat alamamam lazım. Hattın sahibinin kendisi olması lazım.”
- “...En başta insanların bilinçlenmeleri, ne önlemler alabileceklerini bilmeleri lazım. Mesela telefon üzerinden rahatsız edildiği zaman polise gidilebilir, engellenebilir numara. İnternet üzerinden olduğu zaman güvenli internet paketlerinden yararlanılabilir.”
- “...Okullarda bilgi amaçlı seminerler verilebilir. Özellikle şifre çalınması konusunda.Ailelerle de bu konuda eğitilmeliler ki, çocuklarını eğitsinler.”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimlerle birlikte zorbalığın tanımında ve yaşandığı platformda değişimler olmuştur. Özellikle cep telefonlarının ve internetin zarar verme amaçlı kullanımıyla birlikte siberzorbalık kavramı hayatımıza girmiştir. Araştırmada siberzorbalıkla ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının tamamı siberzorba davranışlara maruz kalmıştır. Araştırmanın bu sonucu alanyazındaki çalışmalarla da uyumluluk göstermektedir (Arıcak, 2008; Topcu, 2008; Şahin, 2010; Bayram ve Saylı, 2011). Öğretmen adaylarının en çok sosyal ağlar yoluyla siberzorbalığa uğradıkları söylenebilir. Bu bağlamda öğretmen adayları sosyal ağların gizlilik ve hesap ayarlarını nasıl daha etkili kullanabilecekleri konusunda bilgilendirilebilir.

Öğretmen adayları genel olarak siberzorba davranışlarda bulunmamaktadır. Öğretmen adaylarından çok azı, bilmeden bu davranışı sergilediklerini ifade etmişlerdir. Siberzorbalık uygulayan öğretmen adayları, bunun zorbalık olduğunu bilmediklerini ifade etmiştir. Bu

nedenle öğretmen adaylarının, siberzorbalığın kapsamı, siberzorbalıkla karşılaştığında yapılması gerekenler ve siberzorbalığın nasıl önlenebileceği gibi konularda eğitim almaları sağlanabilir. Zorbalık konusunda öğretmen adaylarının başvurabileceği kaynaklar olan öğretim elemanlarının konu hakkında eğitilmesi ve bilgilendirilmesi sağlanabilir.

Öğretmen adayları siberzorbalıkla karşılaştıklarında, öfke duymakta ya da korkmaktadır. Araştırmanın bu bulgusu, alanyazın tarafından desteklenmektedir (Toçu, 2008; Erdur-Baker & Tanrikulu, 2010).

Öğretmen adaylarının; siberzorba davranışların önlenmesi amacıyla; yaptırım uygulanması, güvenli internet paketlerinin kullanılması, telefon operatörleri ile işbirliği yapılması ve konu hakkında eğitim verilmesi gibi önerileri olmuştur.

KAYNAKLAR

- Arıca, O.T. Psychiatric Symptomatology as a Predictor of Cyberbullying Among University Students, *Eurasian Journal of Educational Research*, Vol 34, 2009, p. 171.
- Arıca, O.T. Siyahhan, S. Uzunhasanoğlu, A. Sarıbeyoğlu, S. Çıplak, S. Yılmaz, N. Cyberbullying Among Turkish Adolescents, *Cyberpsychology & Behaviour*, Vol 11, Num 3, 2008, p. 255.
- Baker, Ö.E., Kavsut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: siber zorbalık,
- Bayram, N ve Sayılı, M. (2011). Bildiri Kitabı Suç Önleme Sempozyumu, Üniversite öğrencileri arasında siber zorbalık davranışı, s143-152.
- Belsey, B.(2008). *Cyberbullying an emerging threat to the "always on" generation*.<http://www.canadianteachermagazine.com>, Erişim Tarihi: 20/11/2013
- Campbell, M. (2005). Cyberbullying: An old problem in a new guise? *Australian Journal of*
- Çivilidağ, A. ve Cooper, T.H. (2013). Ergenlerde Siber Zorba ve Öfkenin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma: Niğde İli Örneği.
- Eroğlu, Y. (2011), Koşullu Öz-Değer, Riskli İnternet Davranışları ve Siber Zorbalık/Mağduriyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Eroğlu, Y. ve Peker, A. (2011). Aileden ve Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek ve Siber Mağduriyet: Yapısal Eşitlik Modeliyle bir İnceleme, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 27 Kasım – Aralık.
- Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31-42.
- Guidance and Couselling*, 15, 68-76.
- Horzum ve Ayas. (2011). Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 10 (20), 139-159.
- I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi, Bildiriler Kitabı, cilt 1, *Yayıma Hazırlayan*,
- Kowalski, R.M. ve Limber, S.P. (2007). 'Electronic Bullying among Middle School Students', *Journal of Adolescent Health* 4(6): 22–30.
- Prof. Dr. Halûk Yavuzer ve Mustafa Ruhi Şirin.

- Sharriff, S. (2005). Cyber-Dilemmas in The New Millennium: School Obligations to Provide Student Safety in a Virtual School Environment, *Mcgill Journal of Education*, Vol 40, Num 3, p. 129.
- Smith, P., Mandavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S. ve Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49, 376-385.
- Şahin, M., Sarı, V.S., Özer, Ö., Er, S.H. (2010). *Lise Öğrencilerinin Siber Zorba Davranışlarda Bulunma ve Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Görüşleri*, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs 2010, Sayı:21, ss.257-270.
- Topcu, C., Yıldırım, A., ve Erdur-Baker, O. (2012). Cyber Bullying@ Schools: What do Turkish Adolescents Think?. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 1-13.)
- Topçu, Ç., Baker, Ö. ve Aydın Çapa, Y. (2008). Examination of Cyberbullying Experiences Among Turkish Students from Different School Types, *Cyberpsychology & Behaviour*, Vol 11, Num 6, p. 646.
- Vandebosch, H. & Van Cleemput, C. (2008). Defining Cyberbullying: A Qualitative Research into the Perceptions of Youngsters, *Cyberpsychology & Behaviour*, Vol 11, Num 4, p. 322.
- Willard, N.E. (2006). Cyberbullying and cyberthreats. Eugene or: Center For Safe And Responsible Internet Use.
- http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Article_by_Bill_Belsey.pdf